ZORGWEKKENDE TRENDS IN DE GEMEENTE

Jef De Vriese

WAARHEID

Er was een tijd dat we de waarheid wilden kennen. Voor de waarheid hadden we alles over. Voor de waarheid offerden we zelfs onze relaties op. Pinksterbroeders tegen baptistenbroeders; gereformeerden tegen evangelischen; ieder zijn waarheid tegen de waarheid van de ander. Het ging om beargumenteerde waarheid en die sloegen we indien we dat nodig achtten met de vuist op tafel of elkaar om de oren.

Misschien was de inhoud van de verkondigde waarheid wel OK, maar de houding waarmee we dat deden was dat vaak niet. Ze was niet altijd geworteld in het karakter van Hem die de Waarheid is. Waarheid zonder waarachtigheid, zonder liefdesgedrevenheid, dient de vader van de leugen. Wat inhoudelijk waar is kan toch leugenachtig zijn. De vrucht van die houding was verdeeldheid en pijnlijke wonden geslagen in de zielen van broeders en zusters.

VERDRAAGZAAMHEID

We dachten dat dit van de baan was toen de verdraagzaamheid van het postmodernisme kwam. We zochten elkaar op in de kernpunten van ons geloof en vonden de eenheid in de fundamenten. Secundaire geloofspunten worden minder belangrijk; respect treedt op de voorgrond. Het maakt niet zoveel uit wat u denkt over de kinderdoop, de doop in de geest, de vrouw in het ambt, echtscheiding en hertrouwen, en alle andere punten die de verdeeldheid ten top deden stijgen. We zijn allen één. Niemand heeft de hele waarheid in pacht. "Iedereen heeft recht zijn eigen mening" evolueerde naar "iedereen moet de mening van een ander respecten", naar "iedereen moet de mening van een ander niet noodzakelijk geloven, maar wel ruimte geven", naar "de mening van een ander is gelijkwaardig", naar "niemand mag nog de mening van een ander bestrijden", naar "niemand heeft het recht zijn mening als waarheid te verkondigen".

We dachten "ieder zijn waarheid" is OK, zo lang de fundamenten maar goed liggen. En toen raakten we de gedrevenheid om de waarheid te kennen kwijt. Respect werd verdraagzaamheid zonder ruggegraat. Respect voor de persoon werd gelijkgesteld met respect voor de inhoud van zijn geloofsstandpunt. Wie daar nu nog vragen over stelt is ouderwets, wettisch, liefdeloos, kortzichtig. Geen strijd meer over secundaire geloofspunten!
Enkele voorbeelden:
Een baptistengemeente heeft moeite om een man die in de kinderdoop gelooft een belangrijke taak in de gemeente te ontzeggen, want hij heeft een goede geestelijke invloed. De bespreking van zijn lidmaatschap en betrokkenheid veroorzaakt een discussie in de oudstenraad.
Een broedergemeente vraagt van een groep gelovigen, die lid zijn van de gemeente, geen promotie te maken voor ervaringen die typisch zijn voor een pinkstergemeente. De oudsten krijgen het verwijt dat ze het werk van de Geest belemmeren en de gemeente domineren met hun kortzichtige standpunten.

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling
15de jaargang, 3de kwartaal 2005, nr67, p 24-27
© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.
U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

Een gereformeerde gemeente besluit haar leden de keuze te laten tussen kinderdoop en volwassendoop, maar wil wel gereformeerd blijven.

Crisis

Vroeger was de theologie van een gemeentelid min of meer voorspelbaar. De identiteit was duidelijk. Nu wordt ieder die in Jezus gelooft aanvaard. Dus zit de gemeente vol met een mix van geloofsidentiteiten. Daar mogen we niet meer over discussiëren en geen waarheidsstrijd meer voeren. En dan zijn we verbaasd dat de verschillen in visie zich als virussen in de gemeente verspreiden. Over die verschillen wordt geen strijd meer gevoerd, met als gevolg dat de grootste gemene deler zegeviert. Alleen heeft dat algemeen gemiddeld geen identiteit, geen slagkracht en wordt het gemeentebeleid lamgelegd.

Intussen verschuift de tolerantie over de secundaire geloofspunten ook naar tolerantie over ethische en morele kwesties. Homofilie, de vrouw in een gezagspositie in de gemeente, omstandigheden waarin echtscheiding en hertrouwen is toegestaan, samenwonen. Hier kunt u een lijst maken van dingen die u al dan niet aanvaardbaar vindt, maar waar het om gaat is dat veel gelovigen en gemeenten dingen doen waarover 20 jaar geleden geen discussie was en die indien ze de kop opstaken onverwijld aangeklaagd zouden zijn. Nu laten veel gemeenten begaan.
Voorbeeld: Een jong paar is verliefd, maar kan niet wettelijk trouwen omdat één van hen illegaal in het land is. Dus gaan ze samenwonen. De gemeente is daar niet blij mee, maar heeft begrip voor de moeilijke situatie. Dan komt een volgende generatie jongeren… die gaat samenwonen. De jeugd is overstag. De gemeente laat begaan, want "ze menen het goed en voor hen zijn ze in Gods ogen getrouwd".

Het eigen welbevinden wordt de sturende kracht achter ethische en geloofsstandpunten. Het ik wordt de exclusieve betekenisdrager der dingen. Het individu in zijn isolement, losgekoppeld van maatschappij, kerk en familie krijgt vrij spel om goed en kwaad te bepalen, niet meet exclusief op grond van Gods Woord, maar op grond van de eigen ervaring van welbevinden.
Waarachtigheid is niet meer de verbinding met Christus, in overeenstemming met het geopenbaarde Woord, bewaard door apostelen, profeten, leraars en herders in de gemeente, maar eigen integriteit, tevredenheid en gewetensrust met de gang van zaken. Liefde ontaard in het opzij zetten van regels en het voorkomen iemand voor het hoofd te stoten. De waarheid, dat men zich aan de regels moet houden of en dat daar consequenties aan verbonden zijn, mag blijkbaar niet in liefde worden gezegd. De moraal wordt niet meer ontleend aan het ontegensprekelijke autoriteit van Gods Woord, dat met gezag wordt onderwezen, maar wordt afhankelijk van de 'wat-vind-jij-ervan-bijbelstudie'. Het Woord wordt begripsvol ontkracht met in het achterhoofd een moeilijke omstandigheid waarin men onmogelijk kan bedenken dat daarin Gods richtlijnen ondubbelzinnig worden toegepast. De psychologie van de lezer bepaalt de betekenis van de inhoud. Zo krijgen we ook in de gemeente de democratisering van de moraal: de meerderheid aanvaardt dat een heleboel mogelijk is.

Morele verschuiving

Gebrandmerkte gewetens hebben we gecreëerd. We hebben ze ongevoelig laten worden voor gezag en structuur, voor orde en geboden, voor volgzaamheid en verbondenheid met God (die boven ons staat), ouders (die ons opvoeden), oudsten (die ons hoeden en leiden), de maatschappij (die al zover is ontwricht dat ze haar beschermende structuren

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling
15de jaargang, 3de kwartaal 2005, nr67, p 24-27
© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.
U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

van leven en dood (abortus, euthanasie), huwelijk en gezin (homohuwelijk, samenwonen, echtscheiding, etc.) heeft laten ontmantelen door een kleine minderheid die inmiddels aan de meerderheid voorschrijft wat ze moet aanvaarden. En die meerderheid tolereert dat ook.

Ieder doet wat goed is in eigen ogen. De maatschappij aanvaardt echtscheiding, en nu zit het ook diep in het weefsel van de gemeente. Mensen met kapotte gezinsgeschiedenissen komen de gemeente binnen; of gezinnen in de gemeente laten zich aantasten door de vernieling. De maatschappij aanvaardt homoseksualiteit, en de roep om aanvaarding dringt door in verschillende christelijke groepen en organisaties. Zo wint onder christenen de gedachte aan invloed dat Gods Woord homoseksueel gedrag inderdaad niet steunt, maar dat homofielen wel moeten leren hun gevoelens te aanvaarden. Zullen we dan ook verkondigen dat een heteroseksueel die verliefd worden op een vrouw die de zijne niet is zijn overspelgevoelens moet aanvaarden? Of is er een andere pastorale weg die uitmondt in de woorden "en sommigen uwer zijn dat geweest" (1 Kor. 6:11).
De maatschappij aanvaardt het homohuwelijk. In de gemeente dringt het voorlopig niet door, maar diegenen die in het openbaar met klem tegen de overheid reageren worden door hun eigen broeders fundamentalisten genoemd. Wie naar de overheid toe lawaai maakt over het onrecht van abortus hebben we liever niet al te dicht bij ons, want we willen zelf niet in een negatief daglicht komen. We zijn het wel eens met de inhoud van hun reactie, maar hebben er moeite mee dat het zo openlijk en onomwonden wordt gezegd. Het is niet meer politiek correct om zonde zonde te noemen, de gerechtigheid van God onverbloemd aan de wereld te presenteren en in het openbaar het oordeel aan te kondigen.
De meesten onder ons zouden de grootste moeite hebben om in de gemeente iemand te hebben die de boodschap in de wereld zou sturen dat hoereerders, geldgierigen, overspelers en schandknapen het Koninkrijk niet zullen beërven. We weten wel beter: we zijn voorzichtig. We willen gewinnend spreken. We willen geen aanstoot geven. We willen aanvaard worden. We willen dat de wereld ons liefheeft en prijst en zoeken de eer van mensen dus meer dan de eer van God. En uiteindelijk zeggen we niets meer.

WELBEVINDEN OF WAARHEID?

Of we zeggen wel wat: we trekken de mensen aan met de hoop op innerlijk geluk. Geloof wordt vervulling, welbevinden, innerlijke vrede, inzet van je gaven en capaciteiten, zich geliefd voelen door God en mensen. De zoektocht is niet die van bevrijding van zonde, maar bevrijding van angst, verdriet, eenzaamheid en een moeilijk huwelijk. De psychologische factor heeft de geloofsfactor verdrongen. En dan zijn we verbaasd dat indien het geloofsleven niet aan de psychische verwachtingen voldoet mensen afhaken en God vaarwel zeggen.
We zien mensen lijden in een huwelijk en we begrijpen hoe moeilijk en onmenselijk het is om van iemand die in dergelijke omstandigheden zit te vragen zich aan het huwelijksverbond te houden. De zoektocht naar psychische vrijheid leidt naar ontsnapping uit de moeilijke situatie. De vrijheid wordt gezocht in de bevrijding van de beproeving.

En toch staat daar als een paal boven water: alleen Gods Waarheid maakt vrij (Joh. 8:31). Niet de emotionele bewogenheid, maar de radicale toepassing van Gods richtlijnen. Er is geen vrijheid in de ontsnapping. Er is uitsluitend vrijheid in het radicaal en nauwgezet leven naar Zijn Woord. God haat de echtscheiding. En de voorwaarden waaronder Hij het toelaat (niet aanbeveelt!), zijn beperkt, en dus ook de mogelijkheid

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling
15de jaargang, 3de kwartaal 2005, nr67, p 24-27
© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.
U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

om te scheiden en om te hertrouwen na echtscheiding. Dat heeft dus levenslange gevolgen.

"Als ik dat moet doen, ga ik ten onder", zegt iemand, "dan is mijn leven ellende en eenzaamheid". Is Zijn Woord dan niet geest en leven? Is er geest en leven in het verwerpen of uitstellen van de toepassing van Gods richtlijnen? Kunnen wij ongestraft Gods geopenbaarde wet naast ons neerleggen en hopen dat het goed met ons afloopt? Is de afwezigheid van geest en leven dan niet een bewijs van afwezigheid van het levenwekkende Woord, en van Hem die zich door dat Woord openbaart en die de Weg de Waarheid en het Leven is? Kennen wij de Bijbel nog wel, maar zonder echt leven? Als er geen leven voortkomt uit het volgen van Gods Woord, bewijst dit niet de onmogelijkheid om Gods Woord toe te passen, maat bewijst dit dat wij onvoldoende leven voor het aangezicht van God, terwijl we toch proberen Hem volgens de regel te dienen.

En dan zijn we verbaasd dat we krampachtig vastlopen en vragen: "God! Waarom?". "Waarom? Omdat jullie Mij hebben losgelaten. Jullie die de waarheid claimen, maar niet dagelijks met mij omgaan. Jullie die mijn tegenwoordigheid niet zoeken en dan verbaasd zijn dat het leven onnoemlijk ondraagbaar is. Jullie die getuigen Mij te volgen, maar nog geen teen in de richting van het kruis hebben gezet en klagen over het leed dat jullie moeten dragen. Jullie die meer uit zijn op eigen innerlijke vrede dan op vrede met Mij. Jullie, die niet beseffen dat mijn gedachten gedachten van vrede zijn, ook wanneer het leven pijn doet."1

Intiem met God

We zijn iets heel wezenlijks aan het verliezen in het geestelijk leven: leven in de tegenwoordigheid van God, onder het gezag van God die door Zijn wet de principes openbaart waardoor de genade tot ons komt. De meesten aanvaarden nog wel de waarheid, maar missen al lang de intieme omgang met God. De eerste liefde is bekoeld. Intussen blijven ze wel oudste, pastoraal werker, of geven zich uit als christen. Dat leidt onvermijdelijk tot geestelijke blindheid in het leiderschap, het pastoraat en de gemeente. Dit is leven voor God, maar zonder God. Het is spreken namens God, maar niet voor het aangezicht van God (vgl. 2 Kor. 2:17). Daardoor produceert het eigen hart het geestelijke en evolueren wij in de richting van cultuur evangelicalisme of ervaring en mystiek, wat op lange termijn duisternis zal blijken te zijn. "Vrede, vrede, terwijl er geen vrede is". "God heeft mij duidelijk gemaakt dat", terwijl God helemaal niet heeft gesproken.

Onze kinderen bekijken onze geloofscultuur die bol staat van de geestelijke slogans, maar geen moeite heeft met soaps op televisie en veel moeite heeft wanneer we geen onmiddellijke bevrediging van onze wensen ontvangen. We maken hen naar ons beeld: jongeren zonder geduld, zonder zelfbeheersing, zonder levende godsvrucht, zonder vermogen te investeren in relaties, zonder onderdanigheid, zonder zelfopoffering. Die jongeren stappen straks in het huwelijksbootje met iemand die hetzelfde gemis heeft aan de vrucht van de geest. Het resultaat wordt een nummer in de statistieken van echtscheiding; of ze gaan samenwonen en gaan later ook uit elkaar. Voor de maatschappij is trouwen niet houwen, maar uitproberen. In Nederland is de flitsscheiding (huwelijk omzetten in samenlevingscontract en daarna scheiden) een eenvoudige en snelle ontsnappingsroute.

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling
15de jaargang, 3de kwartaal 2005, nr67, p 24-27
© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.
U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

ONTSNAPPINGSROUTE?

Voor God was er geen ontsnappingsroute. Hij verbond zich met een eed en ging door het pad van bloed dat de dieren die Abram had geslacht op de grond achterlieten. Hij nam niet alleen Zijn deel van het contract, maar ook dat van Abram op zich en met Hem gebeurde wat met de dieren gebeurde: Zijn lichaam overgeleverd aan de dood, Zijn bloed dat vloeide, niet omwille van Zijn ontrouw, maar omwille van de ontrouw van Zijn volk.

Hosea schildert het akelig: een huwelijksverbond met een hoer die ondanks haar handel en wandel toch door de bruidegom wordt achternagezeten met liefde. Is God een idiote minnaar? Hij had de macht en de mogelijkheid om in te grijpen, maar maakte daar geen gebruik van en kwam niet van het kruis.

Wij hebben een maatschappij gecreëerd waarin we voor onszelf de macht hebben verworven uit het huwelijk te stappen en na een scheiding sociaal economisch onafhankelijk kunnen zijn. Ons land grijpt die mogelijkheid met beide handen aan. Indien het huwelijk het beeld is van Gods verbond met Zijn volk, wat hebben wij dan aangericht in de verwoesting van dat beeld? De economische zelfstandigheid is een kanker voor het huwelijk dat juist bestaat in wederzijdse afhankelijkheid in goede en kwade dagen, in ziekte en gezondheid, in armoede en rijkdom, tot de dood scheidt.

En waarom is ons pastoraat meer gericht op de emotionele bescherming van de betrokkenen in kwade dagen, ziekte en armoede dan op de eer van God en de verkondiging van Zijn heiligheid, reinheid, onvoorwaardelijke liefde tot de dood? Waarom verwarren wij de tijdelijke blijdschap van gemakkelijkere levensomstandigheden met de louter vreugde wanneer wij in velerlei verzoekingen terecht komen (Jak. 1)? Gods gedachten zijn blijkbaar anders dan de onze.

Wanneer God door moeilijke omstandigheden spreekt, begrijpen we Zijn stem niet. Is het fair in een ongelukkig huwelijk opgesloten te zitten? Waarom laat God dat toe?
Onze gedachten kunnen er niet bij en onze bewogenheid wil nu het onrecht herstellen en spoedig vrede verkondigen. Wij belijden dat Zijn gedachten hoger zijn dan onze gedachten, maar aanvaarden dat slecht moeizaam (of niet) in de praktijk van het geloofsleven. Wij geloven dat Hij ons een voorbeeld heeft nagelaten van ten onrechte lijden, slagen verduren, uitgescholden worden, tot de dood aan het kruis (1 Petr. 2:11-25). Maar wanneer het er op aankomt in Zijn voetstappen te wandelen verzetten wij hemel en aarde – en vooral de aarde - om te voorkomen dat iemand die weg zou moeten gaan. Wij juichen het martelaarschap toe van vervolgde christenen, maar doen alles om het zelf te ontvluchten. Wij branden van verlangen naar bevrijding uit onze noden, terwijl het in Gods gedachten genade is indien iemand, omdat Hij met God rekening houdt, leed verdraagt en ten onrechte lijdt.

Wij hebben er alle begrip voor dat wanneer iemand zware beproevingen ondergaat hij een weg kiest die niet altijd de ideale weg van God is. (Dat is vriendelijke manier om niet te zeggen dat het tegen Gods Woord ingaat en dus een weg van zonde is). In de confrontatie met veel emotionele ellende verdedigen wij niet meer wat het betekent dat wij geen bovenmenselijke verzoekingen hebben te doorstaan, maar dat God getrouw is om ons bestand te maken (1 Kor. 10:13). Onze pastorale inzichten worden bestuurd door de emotionele toestand van mensen en de gevolgen voor de menselijke relaties indien wij radicaal zouden ingrijpen. Onze verdediging van Gods Woord verslapt bij het zien van zoveel verdriet.

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling
15de jaargang, 3de kwartaal 2005, nr67, p 24-27
© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.
U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu

Bij dit alles vergeten we dat niet het tegemoetkomen aan de psychische nood, maar de liefdevolle, bewogen en genadige verkondiging en de omhelzing van de waarheid vrij maakt. Bij dit alles vergeten we dat veel van die nood werd veroorzaakt doordat mensen, ongelovigen én christenen, zonder God leven en dat het voortzetten van de levensweg zonder radicaal Gods principes te hanteren van kwaad naar erger zal leiden.

De Heer regeert!

God is soeverein. Ons godsbeeld beperkt zich vaak tot Zijn ingrijpen in het hier en nu. Maar Zijn plannen zijn van eeuwigheid tot eeuwigheid, waarin Hij roept wie Hij wil om de goede werken te doen die Hij tevoren bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen (Ef. 2:10). Daartoe zijn we tevoren bestemd (Ef. 1). Wij zijn niet overgeleverd aan een toevallige gril van de geschiedenis of de misplaatste wil van een mens die ons dwarsboomt. God is in de hemel en Hij doet al wat Hem behaagt. Ik weet dat gij alles vermoogt en dat geen uwer plannen wordt verijdeld (Job 42:2). Hij is er bij als een mus sterft en een haar uitvalt. Hoeveel temeer is hij in het verdriet en de strijd van Zijn kinderen. Indien Hij macht heeft over de kruisweg van Zijn Zoon en Zijn dood geen onberekenbaar risico was, maar perfect onder de controle van Zijn almacht was, is het dan moeilijker voor Hem ons leven te sturen in moeilijke relaties, terwijl wij wachten op de uitkomst van Zijn beloften. Voor sommigen komen die onmiddellijk, voor anderen later. David wachtte 11 jaar op het koningschap nadat Samuël hem had gezalfd en sommigen zijn doormidden gezaagd omdat ze iets beters verwachtten. Zij hebben het beloofde niet verkregen, daar ze meer oog hadden voor de toekomst dan voor lijden in het heden (Hebr. 11).

Wie zo met God leeft, laat in zijn zwakheid het onmogelijke zien: vrede en innerlijke kracht in onmenselijke omstandigheden; vrucht van de Geest, het karakter van Christus, in omstandigheden die haar kapot proberen te maken. Pas dan geldt dat iemand zout en licht is en dat de omstanders kunnen zeggen: “Waauw, ik het God gezien!”

Noot
1 Dit is geen bijbelvers, maar naar de overtuiging van de schrijver hoe God denkt.

Oorspronkelijk verschenen in Tijdschrift voor Theologie en Pastorale Counseling
15de jaargang, 3de kwartaal 2005, nr67, p 24-27
© Centrum voor Pastorale Counseling v.z.w.
U kunt dit artikel voor persoonlijk gebruik downloaden en printen in de layout waarin het zich bevindt. Kopiëren voor gebruik in eigen gemeente, bijbelstudiegroep, etc., is toegestaan. Kopieën mogen niet verkocht worden voor een bedrag dat hoger is dan de werkelijke kopiekosten. Het is niet toegestaan in de tekst wijzigingen aan te brengen of delen van de tekst afzonderlijk te publiceren. Voor overname van de tekst via een tijdschrift, nieuwsbrief, reader, cursus, website, digitale drager of enige andere publicatie is toestemming vereist. Mail: info@devriese.eu. Website: www.devriese.eu